

УКРАЇНА

(19) UA (11) 79458 (13) C2
(51) МПК (2006)
G01C 5/00МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ НА ВИНАХІД

(54) СПОСІБ КОНТРОЛЮ СТАБІЛЬНОСТІ ПОЛОЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СПОРУДИ

1

2

(21) 20041109033

(22) 05.11.2004

(24) 25.06.2007

(46) 25.06.2007, Бюл. №9, 2007р.

(72) Боровий Валентин Олександрович, Бурачек
Всеволод Германович, Шульц Роман Володимир
ович(73) Чернігівський державний інститут економіки та
управління(56) RU, патент №2154809, G01C5/00, G01C5/02,
публ. 20.08.2000.А.Я. Сундаков. Геодезические работы при возве-
дении крупных промышленных и высотных зда-
ний. - М.: Недра, 1980.(57) Спосіб контролю стабільності положення еле-
ментів протяжної (лінійної) споруди, оснований на
фотоелектричному вимірі величини зсуву елемен-
та споруди, який **відрізняється** тим, що в ньому
фотоелектрично вимірюють зміну ситуації в п ви-
мірювальних каналах, пов'язаних між собою послі-
довно із чергуванням напрямку світлового потоку
на 180°, і визначають номер нестабільного елемен-
та в кожному каналі за сукупністю результатів в
даному каналі і двох сусідніх.

Винахід належить до галузі геодезії, зокрема,
до способів геодезичного контролю деформацій
осадок споруд.

Відомі способи визначення осідань споруд
геодезичними методами [1], а саме методами ви-
сокоточного нівелювання [2], гідростатичного і три-
гонометричного нівелювання, фотограмметрични-
ми методами [3].

Загальним недоліком перерахованих методів є
практична відсутність автоматизації вимірювань,
великий об'єм ручних (візуальних) вимірювань,
неможливість використати ці методи при автома-
тичному або при автоматизованому моніторингу
споруди.

В якості аналогу запропонованого способу
приймається спосіб високоточного нівелювання
для вимірювання осадок споруд [2], який можна
прийняти, за прототип.

Крім недоліків, перерахованих вище, треба
відзначити також, що відомі геодезичні способи
контролю стабільності положення споруд орієнто-
вані в основному на вимірювання положення зов-
нішніх елементів, що в деякій мірі перешкоджає
автоматизації вимірювань.

Задачею винаходу є рішення проблеми авто-
матизації моніторингу споруд: об'ємних, лінійних
споруд і т. ін.

Поставлена задача розв'язується за рахунок
того, що вздовж периметру споруди (або вздовж
лінійного об'єкту) фотоелектричне вимірюють змі-

ну ситуації в п вимірювальних горизонтальних ка-
налах, зв'язаних між собою послідовно із чергу-
ванням напрямку світлового потоку на 180° і
визначають номер нестабільного елемента в кож-
ному каналі по сукупності результату в даному
каналі і двох сусідніх.

Аналіз опублікованих в літературі технологіч-
них рішень показав, що запропонований спосіб не
був ніде описаний раніше, тому є новим технологі-
чним рішенням.

Запропонований спосіб реалізується за допо-
могою пристрою, схема якого представлена на
Фіг.1. На ній показано:

- 1, 5 - подвійні джерела світла ($U_{k-1}U_k$, $U_{k+1}U_{k+2}$)
- з конденсорами і діафрагмами;
- 2, 4, 6 - лінзи (об'єктиви) L_k , L_{k+1} , L_{k+2} ;
- 3, 7 - подвійні багатоелементні фотоприймачі
($M_k M_{k+1}$, M_{k+2} , M_{k+3}) з попереднім підсилювачами;
- 8 - блок комутації;
- 9 - блок обробки інформації.

Блоки 1...7 в своїх корпусах жорстко встанов-
люють настінні кронштейни-репери споруди по
його периметру, при цьому підбирають відстані 1-
2, 2-3, 3-4 і т.д. рівними один до одного і подвійної
фокусної відстані лінз 2, 4, 6 і т.д. Таким чином,
утворюється п фотоелектричних каналів, при цьо-
му оптична вісь цього фотоелектричного "ланцюж-
ка" горизонтальна.

На Фіг.1 зображено фрагмент цього "ланцюж-
ка": джерело світла U_{k-1} фотоелектричного канапа

(13) C2

(11) 79458

(19) UA

$k-1$ (1), джерело світла U_k (1), об'єктив (2) і фотоприймач M_k (3), об'єктив L_{k+1} (4) і джерело світла U_{k+1} (5) каналу $k+1$, джерело світла U_{k+2} (5), об'єктив L (6), фотоприймач M (7) каналу $k+2$, фотоприймач M (7) каналу $k+3$.

Елементи 1, 5 і 3, 7 є подвійними, жорстко закріплені на єдиних основах і працюють по взаємно-протилежним напрямкам.

8 - електронний блок комутації (БК) сигналів, що поступають з попередніх підсилювачів фотоприймальних каналів 1... n ,

9 - електронний блок обробки інформації (БОІ);

10 - блок індикації.

Блоки 8, 9, 10 можуть бути встановлені в окремому приміщенні в споруді і пов'язані з фотоприймачами фотоелектричних каналів 1... n кабельною мережею.

Пристрій, що реалізує запропонований спосіб працює наступним чином:

В процесі здійснення моніторингу включення каналів може виконуватися з певною періодичністю, при цьому в кожному каналі світловий потік від джерела світла U_k (позиція 1 на Фіг.1) потрапляє на лінзу L_k (позиція 2), яка фокусує світловий потік в робочій площині багатоелементного фотоприймача M_k (позиція 3), який жорстко з'єднаний на одній основі з аналогічним фотоприймачем M_{k+1} . На M_{k+1} (позиція 3) поступає зфокусований лінзою L_{k+1} (позиція 4) світловий потік від джерела світла U_{k+1} (позиція 5). Джерело світла U_{k+2} (позиція 5) жорстко з'єднаний з джерелом світла U_{k+1} і разом з лінзою L_{k+2} (позиція 6) і фотоприймачем M_{k+2} утворює фотоелектричний канал $k+2$, аналогічний каналу k і який співпадає з ним по напрямкам розповсюдження світла.

Канал $k+2$ також аналогічний каналу $k+1$, але діє в протилежному до нього напрямку, так як показано на Фіг.1. Таким же чином побудовані і пов'язані один з одним всі канали від 1 до n .

При зміні, наприклад висоти будь-якого елемента даного фотоелектричного "ланцюжка" бу-

демо мати місце неузгодженість в одному або в двох каналах. Наприклад:

1. При зміні положення джерела світла U_k (позиція 1) будемо мати місце зміни відліка (неузгодженість) на фотоприймачі M_k . Одночасно, так як фотоприймачі M_k і M_{k-1} жорстко пов'язані виникає неузгодженість на фотоприймачі M_{k-1} . В цей же час на фотоприймачах M_{k-2} і M_{k+1} запишуться незмінними відліки по джерелам U_{k-2} і U_{k+1} . Це дозволяє однозначно визначити величину зміни положення точки 1 (U_{k-1} , U_k).

2. При зміні положення лінзи L_k (позиція 2) змінюється відлік на фотоприймач M_k (позиція 3). Відліки на M_{k+1} (позиція 3) і на M_{k-1} залишатимуться незмінними. Зміна положення L_k визначається однозначно.

3. При зміні положення елемента 3 (M_k , M_{k+1}) очевидно, що буде отримано зміну відліків на фотоприймачах.

M_k і M_{k+1} може бути однозначно визначено величину і напрямки зміни елемента 3.

Таким же чином може бути в автоматичному режимі визначено величини і знаки суміщень всіх елементів фотоелектричного "ланцюжка" по периметру споруди, при цьому може бути сформульовані критерії оцінки суміщень при одночасній зміні положення двох і більше елементів фотоелектричного "ланцюжка".

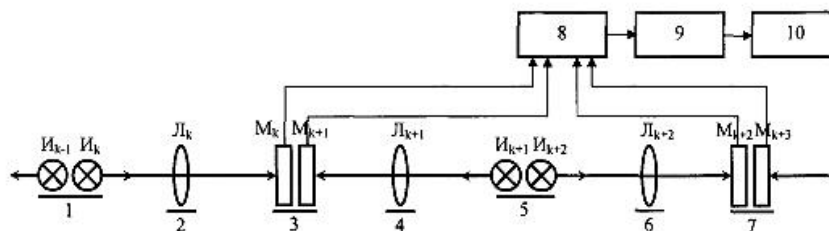
В результаті запропонованого способу дозволяє при зведенні і експлуатації споруд в автоматичному режимі контролювати стабільність положення елементів споруд, побудувати моніторинг осідань, деформацій і виключити дорогі та ручні (візуальні) геодезичні роботи.

Література:

1. Г.П. Левчук, В.Е. Новак, В.Г. Конусов. Прикладная геодезия. Основные методы и принципы инженерно-геодезических работ. М.Недра, 1981.

2. Я.А. Сундаков. Геодезические работы при возведении крупных промышленных и высотных зданий. М.Недра, 1980.

3. А.Н. Лобанов. Фотограмметрия. М.Недра, 1984.

Фіг. 1